

UPOTREBA KOMUNIKACIJSKIH STRATEGIJA U NASTAVI STRANOGA JEZIKA

Ivana ČIZMIĆ

Predavač engleskog i njemačkog jezika
Sveučilišni studijski centar za stručne studije Sveučilišta u Splitu
icizmic@oss.unist.hr

Sažetak: *Sedamdesetih godina prošloga stoljeća počela su se provoditi istraživanja o strategijama učenja stranih jezika, koje podrazumijevaju postupke koji učenicima olakšavaju kontroliranje i unaprjeđivanje vlastitog učenja, tj. postupke što se primjenjuju u svrhu učinkovitijeg učenja. Strategije učenja važne su za razvoj komunikacijske kompetencije (Skehan, 1998.). Kako bi poboljšali svoju komunikacijsku kompetenciju u okviru nastave stranoga jezika, učenici se koriste komunikacijskim strategijama i strategijama govora da bi premostili probleme u komunikaciji. U ovom će radu biti govora upravo o spomenutim strategijama. Navodi se nekoliko hrvatskih i stranih istraživanja, a navedene su i klasifikacije komunikacijskih strategija i strategija govora, te su dani primjeri pojedinačnih strategija. Na kraju rada ističu se prednosti poznavanja, uvježbavanja i primjene spomenutih strategija kako u razrednoj interakciji tako i u svakodnevnom govoru, te se predlažu smjerovi daljih istraživanja.*

Ključne riječi: *komunikacijska kompetencija, komunikacijske strategije, nastava stranoga jezika, problemi u komunikaciji, strategije govora*

1. Uvod

U proteklih tridesetak godina došlo je do značajnog pomaka u području učenja i poučavanja stranih jezika stavljanjem učenikâ i procesa učenja, a ne nastavnika i procesa poučavanja u prvi plan, kao što je bilo dotada (Hismanoglu, 2000.). U isto su se vrijeme počela provoditi istraživanja o strategijama učenja stranih jezika, koje podrazumijevaju postupke koji učenicima olakšavaju kontroliranje i unaprjeđivanje vlastitog učenja, tj. postupke što se primjenjuju u svrhu učinkovitijeg učenja. Strategije učenja važne su za razvoj komunikacijske kompetencije (Skehan, 1998.). Sedamdesetih godina prošloga stoljeća Dell Hymes prvi put je spomenuo taj pojam. Ellis (1994.) definira komunikacijsku kompetenciju kao

raspoloživo znanje za razumijevanje i proizvodnju poruke u ciljnom jeziku. Ona podrazumijeva znanje o primjerenom i ispravnom jezičnom ponašanju, kao i o učinkovitom obliku jezičnog ponašanja u odnosu na postizanje komunikacijskih ciljeva. Stoga se pod pojmom komunikacijske kompetencije podrazumijevaju lingvistička i pragmatička kompetencija.

Postoje različita shvaćanja komunikacijske kompetencije. Prema široko prihvaćenoj teoriji koju nude Canale i Swain, komunikacijska kompetencija shvaćena je kao cjelina koja se sastoji od tri, tj. prema M. Canaleu četiri sastavnice, i to: leksičke, sociolingvističke, diskurzivne i strategijske kompetencije (O'Maley i Chamot, 1990.). Prema navedenim autorima, nijedna dotada razvijena teorija komunikacijske kompetencije nije u skladu s komunikacijskim pristupom učenju jezika jer one ne uzimaju u obzir komunikacijske strategije kojima učenici pribjegavaju kako bi premostili probleme u komunikaciji (Yarmohammadi i Seif, 1992.). Kada gore navedene kompetencije ne omogućuju postizanje komunikacijskoga cilja, potrebno je angažirati strategijsku kompetenciju kako bi se kompenzirao prekid u procesu komunikacije i sugovorniku uspješno prenijelo značenje. Stoga je za uspostavljanje uspješne komunikacije važno poznavanje i primjena komunikacijskih strategija u slučaju da zbog nekih manjkavosti u jezičnom sustavu dođe do problema u komunikaciji.

S druge strane, strategije govora ne rabe se za rješavanje problema u komunikaciji nego se, između ostalog, vezuju uz prikladnost jezične upotrebe. Pod tim se podrazumijeva upotreba različitih jezičnih struktura, vokabulara, oblika neverbalne komunikacije u različitim društvenim situacijama i s različitim ljudima. Primjerice, drukčiji se jezik upotrebljava u razgovoru s nadređenom osobom ili s članovima obitelji, prijateljima. Uzimajući u obzir mjesto u kojem se govornici nalaze, razlikujemo govor u obrazovnoj ustanovi, liječničkoj ordinaciji ili u svakodnevnom slobodnom govoru (Wenden, 1991.).

Iz svega gore navedenoga može se zaključiti da će u ovom radu naglasak biti na komunikacijskim strategijama. Objasniti će se razlika između spomenutih strategija i strategija govora. Bit će prikazana relevantna istraživanja, a navest će se i klasifikacije strategija govora i komunikacijskih strategija, te će biti dani primjeri pojedinačnih strategija. Na kraju rada dat ćemo vlastiti kritički osvrt, u okviru kojega se predlažu i smjerovi daljih istraživanja.

2. Komunikacijske strategije: glavne odrednice

Istraživanja komunikacijskih strategija počela su se provoditi početkom 70-ih godina prošloga stoljeća kada je, godine 1972., Selinker uveo pojam komunikacijske strategije, koji je prvi put upotrijebio u svom radu o međujeziku. Godine 1977. Tarone i njezini suradnici objavili su dva istraživanja u okviru kojih su naveli prvu definiciju komunikacijskih strategija, kao i njihovu podjelu, koja

se i danas smatra jednom od važnijih u tom području. Prva definicija komunikacijskih strategija naglašava važnost primjene onih postupaka kojima se može nadomjestiti nedovoljno govornikovo znanje i otežana jezična produkcija. U svojoj podjeli komunikacijskih strategija Tarone (1977.) navodi izbjegavanje teme razgovora i napuštanje poruke, parafraziranje, svjesni transfer, molbu za pomoć (konzultiranje autoriteta poput izvornog govornika ili rječnika) te primjenu neverbalne komunikacije¹.

Početak 80-ih godina prošloga stoljeća i ostali su se znanstvenici ozbiljnije počeli baviti proučavanjem komunikacijskih strategija, primjerice već spomenuti Canale i Swain (1980.) te Faerch i Kasper (1984.). U drugoj polovici 80-ih Nizozemska je postala glavnim centrom istraživanja jer je grupa istraživača pri Nimjegen sveučilištu svojim projektom osvijetlila različite aspekte primjene komunikacijskih strategija te dovela u pitanje valjanost dotadašnjih podjela tih strategija. Znanstvenici koji su sudjelovali u spomenutom projektu bili su Bongaerts, Poulisse, Kellerman, Bentlage, Ammerlaan, Schils. Značajna je 1990. godina, kada su Bialystok i Poulisse objavile dvije opsežne monografije pod nazivom *Communication strategies* odnosno *The Use of Compensatory Strategies by Dutch Learners of English* (Dörnyei i Scott, 1997.).

Različiti istraživači različito shvaćaju komunikacijske strategije, pa su ih tako Tarone (1977.) te Faerch i Kasper (1984.) u početku definirali kao verbalne ili neverbalne postupke koji se primjenjuju kako bi se nadomjestile manjkavosti u govornikovu znanju i jezičnoj produkciji. Slijedom toga Tarone naglašava da se govornik svjesno služi komunikacijskim strategijama s ciljem uspješnog prenošenja poruke, a Faerch i Kasper definiraju ih kao svjesne planove kojima se govornik koristi s ciljem rješavanja problema u komunikaciji (Tarone; Faerch i Kasper u Dörnyei i Scott, 1997.:177). Ono što je zajedničko navedenim definicijama jest činjenica da je upotreba komunikacijskih strategija namjerna i svjesna radnja u smislu ostvarenja komunikacijskoga cilja. Dörnyei (1997.) proširuje navedenu definiciju komunikacijskih strategija i naglašava da glavni uzrok problema u komunikaciji leži u nedostatku vremena za jezičnu produkciju. Stoga predlaže upotrebu određenih jezičnih sredstava kojima se ispunjavaju pauze u govorenju (engl. *well, you know, ok, so, let's see*) kako bi govornik imao dovoljno vremena razmisliti što će i na koji način reći.

Canale je 1983. ponudio najširi koncept pojma komunikacijskih strategija. Po njemu, komunikacijske strategije podrazumijevaju svaki pokušaj uspostavljanja što uspješnije komunikacije. Postupci koji vode k uspješnoj komunikaciji podrazumijevaju načine vođenja razgovora koji jesu strategije govora, kao npr. kako nekoga prekinuti u razgovoru, kako voditi glavnu riječ, kako završiti razgovor.

¹ Detaljnije o prvoj definiciji komunikacijskih strategija kao i o njihovoj klasifikaciji koju nudi Tarone (1977.) dalje u tekstu.

Za razliku od spomenutih istraživača, Bialystok i Nijmegen grupa zalažu se za psihološki pristup pojmu komunikacijske strategije, pa stoga smatraju da istraživanja trebaju promatrati kognitivne procese u svjetlu strategijske upotrebe jezika (Dörnyei i Scott, 1997.).

3. Istraživanja komunikacijskih strategija

Polazeći od psiholingvističke definicije komunikacijskih strategija s naglaskom na problemima u komunikaciji koju su ponudili Faerch i Kasper (1984.), Yarmohammadi i Seif (1992.) proveli su istraživanje pri Shiraz sveučilištu. Ispitanici su bili studenti prve godine s osrednjim predznanjem engleskoga jezika. Ciljevi istraživanja bili su odrediti kojim se strategijama koriste studenti pri pismenoj i usmenoj komunikaciji, koriste li se više strategijama redukcije (engl. *reduction strategies*) ili strategijama postignuća (engl. *achievement strategies*), te istražiti odnos između primjene određenih komunikacijskih strategija i vrste zadatka (usmeni ili pismeni). Autori su krenuli od hipoteze da će se studenti češće služiti strategijama postignuća nego strategijama redukcije.

U istraživanju su upotrijebljene tri vrste zadataka, a postojale su tri faze istraživanja. U prvoj su fazi studenti trebali pismeno opisati slijed slika na engleskom jeziku bez upotrebe rječnika te isti niz slika opisati na materinskom iranskom jeziku, uz mogućnost dodavanja novih informacija koje nisu spomenuli u prvotnoj, engleskoj verziji. Pretpostavka je bila da će studenti u opisu slika na materinskom jeziku izraziti ono što su zaista željeli, a onda će se taj opis usporediti s engleskom verzijom kako bi se uočile primijenjene komunikacijske strategije. U drugoj su fazi studenti trebali prevesti sastavak (pismeni opis slika) s iranskoga na engleski te potom englesku verziju na materinski jezik. Ovim dijelom zadatka istraživači su sa sigurnošću željeli utvrditi da su oblici koje studenti rabe pri prevođenju rezultat primjene komunikacijskih strategija, a ne puka pogreška. Treća je faza provedena nakon nekoliko dana, a uključivala je usmeno opisivanje istih slika. Opisi su snimani kako bi ih se u nastavku istraživanja moglo analizirati. Ispitanici nisu znali koliko faza uključuje istraživanje ni kako će te faze izgledati.

Autori su u cilju dalje obrade podataka detaljnije opisali već spomenute dvije skupine strategija. Pri primjeni strategija redukcije student može se koristiti sljedećim podstrategijama:

1. izbjegavanje teme razgovora (engl. *topic avoidance*)
2. napuštanje poruke (engl. *message abandonment*)
3. semantičko izbjegavanje (engl. *semantic avoidance*) – o problematičnoj temi razgovara se vrlo općenito

Strategije postignuća koje studenti u istraživanju mogu primijeniti jesu:

1. strategije bazirane na kodovima drugih jezika
- mijenjanje koda (engl. *code-switching*)

- upotreba riječi materinskoga jezika (engl. *foreignizing*²)
- doslovan prijevod
- 2. strategije bazirane na engleskom kao stranom jeziku
 - sastavljanje novih riječi (engl. *word coinage*)
 - strategija uopćavanja (engl. *generalization*)
 - upotreba nadređenih pojmova (engl. *superordinate term*)
 - upotreba riječi koje imaju neka zajednička semantička svojstva (engl. *approximation*)
 - parafraziranje (engl. *paraphrase*)
 - okolišanje (engl. *circumlocution*)
- 3. kooperacijske strategije
 - molba za potvrđivanje iskaza (engl. *appeal for verification*)
 - molba za pomoć od sugovornika
 - upotreba rječnika
- 4. neverbalne strategije
- 5. strategije prizivanja (engl. *retrieval strategies*)

Autori su dakle analizirali pismeno i usmeno izražavanje studenata na iranskom kao materinskom i engleskom kao stranom jeziku kako bi uočili kada se, koliko često i kojim strategijama oni služe. Pokazalo se da se u usmenoj produkciji studenti češće koriste strategijama postignuća (prvenstveno strategijama prizivanja) i neverbalnim strategijama, a u pismenom zadatku prevođenja na materinski jezik strategije postignuća upotrijebljene su češće od strategija redukcije. Kada se govori o učestalosti primjene komunikacijskih strategija u pismenoj ili usmenoj komunikaciji, može se primijetiti da gotovo četvrtina upotrijebljenih strategija redukcije u pismenoj komunikaciji otpada na semantičko izbjegavanje, pri čemu u nekim slučajevima ispitanici ne prenesu izvornu poruku koju su htjeli. Spomenute strategije češće se primjenjuju u pismenoj nego u usmenoj komunikaciji.

Na temelju dobivenih rezultata autori su izveli nekoliko zaključaka. Ispitanici su u većini slučajeva uspješno komunicirali koristeći se gore navedenim strategijama redukcije i strategijama postignuća, bez obzira na nedostatan lingvističko znanje. Općenito govoreći, ispitanici češće primjenjuju strategije postignuća nego strategije redukcije bez obzira na to radi li se o pismenoj ili usmenoj komunikaciji, tj. neovisno o vrsti vježbe. Tip vježbe ipak ponekad uvjetuje primjenu određene strategije, pa se tako npr. za strategijom doslovnog prevođenja češće poseže u pismenoj komunikaciji, što nije slučaj kada govorimo o mijenjaju kodova. Pismenu komunikaciju karakteriziraju i upotreba nadređenih pojmova te parafraziranje.

² Govornik se koristi riječima materinskoga jezika tako što ih preoblikuje i mijenja po pravilima fonologije (npr. izgovora) i/ili morfologije jezika cilja, npr. upotreba riječi *reparate* umjesto *repair*, što je rezultat preoblikovanja njemačke riječi *reparieren* (Dörnyei i Scott, 1997.).

Gore navedeni rezultati u skladu su s objašnjenjem strategijske kompetencije koje zastupaju Canale i Swain (1980.), a koju oni smatraju bitnim dijelom komunikacijske kompetencije. Strategijska kompetencija ono je znanje koje nam omogućuje da prepoznamo i premostimo probleme u komunikaciji, da naučimo koristiti se kontekstom s ciljem boljeg razumijevanja poruka.

Bejarano i sur. (1997.) također su proveli istraživanje o primjeni komunikacijskih strategija među srednjoškolcima u Izraelu. U prvom redu spominju niz strategija koje govorniku i slušatelju omogućuju mijenjanje iskaza kako bi poruka bila što jasnija. Neke su od tih strategija postavljanje dodatnih pitanja, bilo to od govornika (npr. *Do you see what I mean?*) ili slušatelja (npr. *Did you say that...?*), traženje pomoći od ostalih sugovornika (npr. *How do you say...?*), pomaganje ostalim sugovornicima ako ne znaju ili se ne mogu dosjetiti određene riječi, ispravljavanje gramatičkih i leksičkih pogrešaka. Navedene strategije mogu biti korisne u komunikaciji neizvornih govornika, ali i u komunikaciji neizvornih s izvornim govornicima, od kojih se može jako puno naučiti.

Jing Peng i Lili Zhang (2009.) provele su istraživanje među osnovnoškolcima u Kini kako bi doznale kojim se komunikacijskim strategijama oni najčešće koriste. Podaci su prikupljeni promatranjem učenika na satu i bilježenjem njihovih reakcija, razgovorima s nastavnicima te upitnikom koji su ispitanici popunjavali. Kako bi premostili probleme u komunikaciji, ispitanici se najčešće koriste riječima materinskoga jezika, traže pomoć od nastavnika te ponekad parafraziraju riječi (npr. umjesto *a hen* upotrebljavaju *a girl rooster*).

U Hrvatskoj je također proveden manji broj istraživanja na temu komunikacijske kompetencije i komunikacijskih strategija. Rogulj (2009.) u svom istraživanju otkriva kojim se komunikacijskim strategijama koriste studenti medicine u monološkoj i dijaloškoj situaciji kako bi prevladali teškoće nastale u procesu komunikacije. Dobiveni rezultati pokazuju da studenti i u monološkoj i u dijaloškoj situaciji najčešće upotrebljavaju određena jezična sredstva kojima se ispunjavaju pauze u govorenju (engl. *...er..., ok, so, let's see, in fact*), kao i aproksimaciju, samoponavljjanje, reduciranje poruke, parafraziranje. Dakle, ustanovljeno je da se znatno veći broj strategija primjenjuje u monološkoj nego u dijaloškoj situaciji, no distribucija vrste strategija u objema komunikacijskim situacijama u najvećoj se mjeri preklapa (Rogulj, 2009.: 313).

Kostić-Bobanović i Ambrosi-Randić (2008.) proučavale su strategije učenja engleskoga kao stranog jezika na različitim obrazovnim stupnjevima. Kako bi dobile cjelovitiji uvid u strategije učenja, autorice ih dovode u vezu s nekim karakteristikama osobnosti kao što su strah od jezika, akademski pojam o sebi, prethodno postignuta iskustva pri učenju jezika. U istraživanju su sudjelovali hrvatski učenici osnovnih i srednjih škola, te studenti. Svi su ispitanici učili engleski kao strani jezik. Sastavljen je upitnik za mjerenje učestalosti primjene strategija

učenja u govornoj komunikaciji koji se sastoji od šest skupina strategija: strategije pamćenja, kognitivne strategije, kompenzacijske, metakognitivne, afektivne i društvene strategije. Rezultati su pokazali da se ispitivane skupine po upotrebi svih navedenih strategija, osim kompenzacijskih, značajno razlikuju. Osnovnoškolci i studenti češće se koriste strategijama pamćenja, kognitivnim, metakognitivnim, afektivnim i društvenim strategijama od srednjoškolaca, a kompenzacijske strategije jednako se često primjenjuju u svakoj skupini.

4. Klasifikacija strategija govora i komunikacijskih strategija

Razvoj strategija govora kao jezične vještine vrlo je važan proces kako u materinskom tako i u drugom, stranom jeziku. Sam govor složena je radnja koja, ako želimo da bude smisljena, uključuje primjenu direktnih i indirektnih strategija, o kojima govori Rebecca Oxford (1990.). U razvijanju vještine govora primjenjuju se dvije vrste **direktnih strategija**: kognitivne i kompenzacijske strategije.

a. Kognitivne strategije:

- vježbanje izgovora nakon odslušanog predloška
- prepoznavanje i upotreba jezičnih formula, npr. *Hello, How are you?, The weather's nice, isn't it?*; poznavanje ovih formula povećava učenikovo samopouzdanje, razumijevanje i tečnost u jeziku
- upotreba stranoga jezika u svakodnevnom govoru – upotreba dijaloga, igara, simulacija

b. Kompenzacijske strategije (podvrsta komunikacijskih strategija):

- upotreba materinskoga jezika, traženje pomoći za nepoznatu riječ, namjerni odabir teme, stvaranje kovanica, okolišanje i upotreba sinonima

Primjena **indirektnih strategija** na razvoj vještine govora:

a. metakognitivne strategije:

- usmjeravanje jezične produkcije na poznate činjenice, samopromatranje, samoprocjena

b. afektivne strategije – samoohrabivanje

c. društvene strategije:

- postavljanje pitanja – molba za objašnjavanjem ili potvrdom te molba za ispravljanjem grešaka od izvornog govornika

Iz svega navedenoga može se zaključiti da **strategije govora** uključuju široku lepezu različitih strategija, onih koje se primjenjuju prije, za vrijeme i nakon samog govora.

a. Strategije prije govora:

- samoohrabivanje i pozitivna razmišljanja; važno je dobro se pripremiti za neku temu: što već znamo o njoj, napisati bilješke, predvidjeti tijek razgovora, kao i riječi i gramatičke strukture koje bi mogle biti korisne

b. Strategije za vrijeme razgovora:

- pitati za objašnjenje ako zadatak nije jasan, razmišljati na stranom jeziku, pazorno slušati sugovornika kako bismo mogli uočiti kojim se riječima služi

- ponekad riskirati na način da govornik ocijeni kada je prikladno vrijeme za uključivanje u razgovor, a ne biti pasivan slušač zbog straha od prevelikog broja pogrešaka; upotrebljavati nove riječi

c. Strategije nakon govora:

- važno je samoprocijeniti uspješnost obavljenog zadatka, uočiti moguće svoje nedostatke u usmenom izlaganju i raditi na njima, pitati sugovornika za prijedloge i komentare u cilju poboljšanja usmene produkcije

Veliki broj istraživanja opisuje različite klasifikacije komunikacijskih strategija. Tarone (1977.) i Fearch i Kasper (1984.) nude dvije klasifikacije koje se najčešće citiraju u literaturi. Zagovarajući interakcijski pristup komunikaciji i naglašavajući važnost društvenih aspekata komunikacije, Tarone (1977.) nudi sljedeću klasifikaciju komunikacijskih strategija³:

I. Izbjegavanje teme razgovora i napuštanje poruke, npr. *She hung the clothes on the...*

za *She hung the clothes on the clothes-line*

II. Parafraziranje (karakteristična je upotreba stranoga jezika):

a. aproksimacija – upotreba riječi koja nije ispravna, ali sadrži neke semantičke osobine ispravne jezične čestice, kao npr. *animal* umjesto *horse*

b. stvaranje kovanica – izmišljanje novih riječi, kao npr. *airball* za *balloon*

c. okolišanje – opisivanje karakteristika umjesto upotrebe ispravnog izraza, kao npr. *the thing to cook water in* umjesto *kettle*

III. Svjesni transfer (karakteristična je upotreba materinskoga jezika):

a. doslovan prijevod

b. prebacivanje s jednog jezika na drugi (engl. *language switch*) – umetanje riječi iz jednog jezika u drugi, npr. *der arme Kater* za *poor cat*

IV. Molba za pomoć – konzultiranje autoriteta poput izvornog govornika ili rječnika

V. Mimika – upotreba neverbalne komunikacije

S druge strane, Faerch i Kasper (1984.) zagovaraju psiholingvistički pristup i daju svoju klasifikaciju komunikacijskih strategija kako slijedi:

I. Strategije postignuća:

a. strategije kooperacije – izražavanje molbe sugovorniku za pružanjem pomoći,

b. strategije bez kooperacije – samostalan pokušaj rješavanja jezične poteškoće:

³ Detaljnije o klasifikacijama komunikacijskih strategija u članku Dörnyei, Z., Lee Scott, M. (1997.): *Communication Strategies in a Second Language: Definitions and Taxonomies.*

- prebacivanje s jednog jezičnog koda na drugi⁴
- upotreba riječi materinskoga jezika, npr. *She hung the clothes on the band*, a *band* je iranska riječ za *clothes-line*

c. međujezične strategije temeljene na učenikovu međujeziku:

- uopćavanje, npr. *boy* za *son*, davanje primjera, npr. *cars* za *transport*
- stvaranje kovanica, prestrukturiranje, npr. umjesto *sibling* – *I have a brother and a sister*

II.a. Strategije formalne redukcije (engl. *formal reduction strategies*): učenik komunicira pomoću reduciranog sustava želeći izbjeći proizvodnju netočnih iskaza. Podvrste tih strategija jesu: fonološke, morfološke, sintaktičke i leksičke.

b. Strategije funkcionalne redukcije (engl. *functional reduction strategies*): učenik reducira svoj komunikacijski cilj kako bi izbjegao problem. Podvrste tih strategija jesu akcijska redukcija, modalna redukcija, redukcija propozicijskog sadržaja, izbjegavanje teme, izostavljanje poruke i nadomještanje značenja (Čurković-Kalebić, 2003.: 67).

5. Zaključak

Zašto je važno poznavati strategije govora i komunikacijske strategije u nastavi stranih jezika? Možemo navesti više odgovora na ovo ključno pitanje. Komunikacijski pristup poučavanju stranih jezika ima za cilj razvijanje komunikacijske kompetencije, a posjedovanje strategijske kompetencije jedna je od najznačajnijih odlika uspješnoga učenika. Postavlja se pitanje znači li rad na razvoju komunikacijskih strategija učenje stranoga jezika ili samo uvježbavanje nečega otprije usvojenoga, odnosno onoga što intuitivno znamo iz materinskoga jezika i čime se koristimo u istu svrhu. Nema sumnje da uvježbavanjem ovih strategija učenici razvijaju komunikacijske vještine, snalažljivost, spontanost u izričaju, sposobnost aktivnoga sudjelovanja u učinkovitoj interakciji. Također je nedvojbeno da učenici s visokom razinom znanja stranoga jezika uvježbavanjem komunikacijskih strategija stalno proširuju njihov repertoar i izgrađuju samopouzdanje, ali, jednako tako, primjena tih strategija utječe i na proširivanje njihovih jezičnih kapaciteta, tj. dalje podizanje razine njihovoga znanja.

Zaključno ćemo spomenuti još neke prednosti poznavanja komunikacijskih strategija. One omogućuju učeniku (govorniku) vođenje smislenog razgovora, pri čemu se razvija njegov međujezični sustav. Slušatelj također ima vrlo važnu ulogu aktivnog sudionika u konverzaciji tako što ispravlja govornikove moguće pogreške. Nadalje, vladanje komunikacijskim strategijama omogućuje učenicima da budu fleksibilni pri rješavanju neočekivanih, nepredvidivih problema u komu-

⁴ Tarone (1977.) govori o *language switch*, pri čemu sugovornik ne poznaje materinski, a Fearch i Kasper (1984.) o *code switching* (sugovornik poznaje materinski) /Cook, 1991./.

nikaciji, te da se znaju snaći, kako u razrednoj interakciji tako i u svakodnevnom govoru, tj. u formalnom i neformalnom učenju stranih jezika. Konačno, zahvaljujući komunikacijskim strategijama učenici su spremni poticati druge na razgovor i pritom riskirati, a to je zasigurno korak naprijed k postizanju lingvističke i kognitivne autonomije.

Što se daljih istraživanja tiče, zanimljivo bi bilo vidjeti koje strategije govora i komunikacijske strategije primjenjuju učenici stranih jezika različita predznanja u različitim vrstama jezične produkcije i usporediti ih. Također bi bilo uputno utvrditi kakav učinak ima poučavanje strategija učenja na učenike različitih dobnih skupina, te određuje li i vrsta škole (npr. gimnazija i strukovna) koju pohađaju učenici primjenu spomenutih strategija. U svakom slučaju, kod učenika treba osvijestiti postojanje strategija govora i komunikacijskih strategija te ih poticati na njihovu primjenu u svrhu stjecanja kvalitetnijih znanja i vještina.

LITERATURA

1. Bejarano, Y., Levine, T., Olshtain, E., Steiner, J. (1997.): *The Skilled Use of Interaction Strategies: Creating a Framework for Improved Small-Group Communicative Interaction in the Language Classroom*. System 25 (02): 203-214.
2. Canale, M., Swain, M. (1980.): Theoretical bases of communication approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics* 1: 1-47.
3. Canale, M. (1983.): *From communicative competence to communicative language pedagogy*, u: Richards, J. C. i Schmidt, R.W. (ur.), *Language and Communication*, Harlow, UK: Longman: 2-27.
4. Cook, V. (1991.): *Second Language Learning and Language Teaching*, New York, Routledge, Chapman and Hall, Inc.
5. Čurković-Kalebić, S. (2003.): *Jezik i društvena situacija: Istraživanje govora u nastavi stranog jezika*, Zagreb: Školska knjiga d.d.
6. Dörnyei, Z., Lee Scott, M. (1997.): Communication Strategies in a Second Language: Definitions and Taxonomies. *Language Learning* 47 (01): 173-210.
7. Ellis, R. (1994.): *The Study of Second Language Acquisition*, Oxford: Oxford University Press.
8. Faerch, C., Kasper, G. (1984.): Two ways of defining communication strategies. *Language Learning* 34: 45-63.
9. Hismanoglu, M. (2000.): Language Learning Strategies in Foreign Language Learning and Teaching. *The Internet TESL Journal* VI (08), August 2000 (2. 3. 2007.).
10. Kostić-Bobanović, M., Ambrosi-Randić, N. (2008.): Language learning strategies in different English as a foreign language education levels. *Društvena istraživanja*, vol. 17, No. 1-2 (93-94): 281-300.

11. O'Maley, J. M., Uhl Chamot, A. (1990.): *Learning Strategies in Second Language Acquisition*, Cambridge: CUP.
12. Oxford, R. (1990.): *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*, Boston: Heinle Publishers.
13. Peng, J., Zhang, L. (2009.): Chinese primary school students' use of communication strategies in EFL classrooms, u: Nikolov, M. (ur.): *The Age Factor and Early Language Learning (Studies on Language Acquisition)*: 337-349.
14. Rogulj, J. (2009.): Komunikacijske strategije i komunikacijska kompetencija, u: Granić, J. (ur.), *Jezična politika i jezična stvarnost*, Zagreb: HDPL, 308-317.
15. Selinker, L. (1972.): Interlanguage. *IRAL* 10: 209-230.
16. Skehan, P. (1998.): *A Cognitive Approach to Language teaching*, Oxford: OUP.
17. Tarone, E. (1977.): Conscious communication strategies in interlanguage: A progress report, u: Brown, H. D., Yorio, C. A. i Crymes, R. C. (ur.), *On TESOL '77*, Washington: TESOL, str. 194-203.
18. Wenden, A. (1991.): *Learner Strategies for Learner Autonomy*, Prentice Hall International (Uk) Ltd.
19. *Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje* (2005.): Vijeće Europe: Školska knjiga.
20. Yarmohammadi, L., Seif, S. (1992.): More on Communication Strategies: Classification, Resources, Frequency and Underlying Processes. *IRAL* 30 (03): 223-226.

UDC: 371.3:81'243

Professional article

Accepted: 15. 10. 2009.

Confirmed: 20. 2. 2010.

THE USE OF COMMUNICATION STRATEGIES IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM

Ivana ČIZMIĆ

German and English teacher

University Department of Professional Studies in Split

icizmic@oss.unist.hr

Summary: *Since the 1970's there has been a body of research on foreign language learning strategies that enable learners to control and improve their own learning. Learning strategies are crucial in developing communicative competence (Skehan, 1998). With the aim of improving their communicative competence, foreign language learners employ communication strategies as well as speaking strategies in order to bridge a gap in the conversation. The present paper discusses the aforementioned strategies. A number of relevant researches in the field have been described. Several important taxonomies of communication and speaking strategies as well as examples of different strategies have been outlined. In the conclusion the author emphasizes the benefits of knowing, practicing and using the mentioned strategies in the classroom as well as in everyday conversation. Suggestions for future researches have been presented as well.*

Key words: *communicative competence, communication strategies, foreign language teaching, problems in communication, speaking strategies*
